

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 10
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 10. Рівне : РДГУ, 2024. 110 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, в.о.ректора, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології, психодіагностики та психотерапії, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна - здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія»..

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №12 від 5 грудня 2024 р.)*

14. Ярмольчик М. О. Агресія та тривожність як детермінанти вибору копінг-стратегій військовослужбовців під час декомпресії. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32(71). № 2. С. 109-114.

15. Яськова Н. В. Причини виникнення агресивної поведінки учнів молодших класів та основні напрями корекційно-профілактичної діяльності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. № 2. С. 33-36.

УДК 159.923.2

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У ПІДТРИМЦІ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ВПО ПІСЛЯ ОКУПАЦІЇ

Любчик Олександра, здобувач ОС «магістр» 1 курс, РДГУ

Керівник: Безлюдна В. І. кандидат педагогічних наук, професор

Внаслідок російської військової агресії та тимчасової окупації українських територій сотні тисяч громадян опинилися в умовах фізичного та психологічного тиску, що призвело до глибоких травматичних переживань. Внутрішньо переміщені особи, які пережили окупацію, зазнали не лише втрати домівки, а й тривалого впливу страху, насильства, інформаційної ізоляції та порушення базових прав. Наслідки таких переживань часто проявляються у вигляді посттравматичного стресового розладу, депресивних і тривожних станів, що ускладнює їхню соціальну адаптацію після евакуації. У цьому контексті особливо важливою є роль державних і громадських ініціатив у створенні доступних і ефективних програм психологічної підтримки для ВПО, які пережили окупацію. Попри наявність окремих державних заходів, проблема комплексної реабілітації таких осіб залишається гострою через нестачу ресурсів, кваліфікованих фахівців та адаптованих до воєнних умов методик допомоги. Аналіз ефективності взаємодії державних і громадських структур у цій сфері є ключовим для розробки довгострокових стратегій психологічної підтримки, які сприятимуть не лише індивідуальному відновленню ВПО, а й загальній стабілізації українського суспільства в умовах війни.

Метою публікації є аналіз ролі державних та громадських ініціатив у забезпеченні психологічної підтримки внутрішньо переміщених осіб, які пережили окупацію, для розробки ефективних стратегій їхньої соціальної адаптації та ментального відновлення.

Ментальне здоров'я – це стан психологічного та емоційного благополуччя, за якого людина може ефективно справлятися зі стресами, продуктивно працювати, взаємодіяти з суспільством і робити внесок у спільноту. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає ментальне здоров'я як невід'ємну частину загального здоров'я, що включає когнітивний, емоційний та соціальний аспекти функціонування людини [1, с.47]. Для підтримки ментального здоров'я внутрішньо переміщених осіб (ВПО) після пережитої окупації в Україні впроваджено низку державних ініціатив. Вони спрямовані на надання психологічної допомоги, створення умов для соціальної адаптації та забезпечення доступу до необхідних послуг. У співпраці з міжнародними партнерами та громадськими організаціями держава реалізує програми, що охоплюють як професійну психологічну підтримку, так і інтеграційні заходи. В табл.1. подано ключові державні ініціативи, які вже впроваджено для допомоги ВПО.

Таблиця 1

Комплекс державних заходів України з підтримки ментального здоров'я внутрішньо переміщених осіб після окупації

№ п.п.	Ініціатива	Опис
1.	Всеукраїнська програма ментального	Ініційована першою леді Оленою Зеленською, програма спрямована на формування культури піклування про ментальне здоров'я та забезпечення доступу до психологічної

	здоров'я «Ти як?»	підтримки для всіх українців, включаючи ВПО.
2.	Центри життєстійкості	У межах програми «Ти як?» створено Центри життєстійкості в понад 200 громадах. Вони надають індивідуальну та групову психологічну підтримку, допомагаючи ВПО адаптуватися до нових умов життя та долати наслідки стресу.
3.	Психосоціальна підтримка через сімейних лікарів	Майже 12 тисяч лікарів первинної медичної допомоги пройшли навчання за програмою ВООЗ mhGAP і надають базову психічну допомогу ВПО. За потреби вони перенаправляють пацієнтів до спеціалізованих фахівців.

Джерело: складено автором на основі [1-3]

Аналіз державних ініціатив, спрямованих на підтримку ментального здоров'я внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у постокупаційний період, свідчить про багатовекторність та системний підхід у вирішенні цього комплексного завдання. Запроваджені програми охоплюють широкий спектр заходів – від інтеграції психологічної допомоги в систему первинної медичної ланки до створення спеціалізованих центрів психосоціальної підтримки та соціальних адаптаційних механізмів. Особлива увага приділяється забезпеченню доступності психологічної допомоги, її інтеграції в загальну систему охорони здоров'я та соціального захисту, що сприяє ефективному реагуванню на виклики, з якими стикаються ВПО.

Водночас, актуальним залишається питання подальшого розширення цих програм, їх фінансового та кадрового забезпечення, а також удосконалення механізмів взаємодії між державними структурами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

В табл. 2 представлено пріоритетні напрями вдосконалення державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я внутрішньо переміщених осіб після окупації.

Таблиця 2

Пріоритетні напрями вдосконалення державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я внутрішньо переміщених осіб після окупації

№ п.п.	Назва напрямку	Опис	Можливі джерела фінансування
1.	Розширення доступу до психологічної допомоги	Створення нових центрів підтримки, мобільних груп допомоги, навчання психологів	Державний бюджет, міжнародні гранти, гуманітарні фонди
2.	Інтеграція психосоціальної підтримки в систему охорони здоров'я	Навчання сімейних лікарів та соціальних працівників для раннього виявлення психологічних проблем	Міністерство охорони здоров'я України, ВООЗ, міжнародні організації
3.	Розвиток онлайн-платформ для психологічної підтримки	Запуск мобільних додатків, онлайн-консультацій, чат-ботів для ВПО	Грантові програми ЄС, підтримка ІТ-компаній, державне фінансування
4.	Соціальна адаптація ВПО через освітні та професійні програми	Програми перекваліфікації, навчальні курси, сприяння працевлаштуванню	Міністерство освіти і науки України, міжнародні фонди, ЄС

5.	Зменшення стигматизації ментальних розладів серед ВПО	Інформаційні кампанії, соціальні проєкти, платформи підтримки та обміну досвідом	Державні програми, медіа-гранти, соціальна реклама
----	---	--	--

Джерело: Складено автором на основі наукових повідомлень

Запропоновані напрямки покращення державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я ВПО після окупації відображають ключові аспекти, необхідні для ефективної допомоги цій вразливій категорії населення.

Розширення доступу до психологічної допомоги є пріоритетним, оскільки багато ВПО не мають можливості отримати кваліфіковану підтримку через нестачу спеціалістів та відповідної інфраструктури. Це є надзвичайно важливим, оскільки багато переміщених осіб опинилися в громадах, де можливості для отримання якісної психологічної допомоги обмежені або повністю відсутні. Інтеграція психосоціальної допомоги в систему охорони здоров'я дозволить забезпечити більш системний підхід, зменшити бар'єри в доступі до послуг та охопити більшу кількість людей. Розвиток онлайн-платформ значно підвищить доступність допомоги, дозволяючи ВПО отримувати консультації незалежно від місця перебування. Це є ефективним рішенням для тих ВПО, які через фізичні, географічні чи соціальні бар'єри не можуть отримати очну консультацію.

Професійна адаптація відіграє важливу роль у покращенні ментального здоров'я, оскільки стабільне працевлаштування та економічна незалежність сприяють відновленню психологічної рівноваги та зниженню рівня стресу. Зменшення стигматизації ментальних розладів є важливим елементом, оскільки суспільні упередження можуть перешкоджати людям звертатися за допомогою. Дуже часто внутрішньо переміщені особи стикаються з нерозумінням, соціальними упередженнями та відсутністю підтримки, що може погіршувати їхній психологічний стан. Зменшення стигматизації сприятиме формуванню культури турботи про ментальне здоров'я та відкритому діалогу в суспільстві.

Кожен із запропонованих напрямків вище є необхідним для створення ефективної системи допомоги ВПО, що дозволить не лише забезпечити короткострокову підтримку, а й сприятиме їхній довгостроковій соціальній інтеграції та психологічному відновленню.

Висновки. Державні та громадські ініціативи є важливими інструментами підтримки ментального здоров'я ВПО після пережитої окупації, сприяючи їхньому психологічному відновленню та соціальній інтеграції. Запроваджені заходи зосереджені на розширенні доступу до психологічної допомоги, інтеграції психосоціальної підтримки в систему охорони здоров'я, розвитку онлайн-платформ, освітніх і професійних програм, а також на боротьбі зі стигматизацією ментальних розладів. Незважаючи на позитивні зрушення, подальший розвиток цих програм потребує посилення ресурсного забезпечення, розширення міжсекторальної взаємодії та впровадження комплексних підходів до психологічної реабілітації. Забезпечення сталості цих ініціатив є необхідною умовою для відновлення психологічного благополуччя ВПО та загальної соціальної стабільності в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Список використаних джерел

1. Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану: виклики і відповіді : монографія / НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя; В. Г. Панок, С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський, Л. І. Прохоренко, Н. В. Чепелева, Т. І. Куліш, С. Л. Чуніхіна, І. Г. Губеладзе, І. І. Ткачук, Н. А. Ярмола. Київ, 2024. 188 с. URL: surl.li/ppzldl (дата звернення: 03.02.2025).
2. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» URL: <https://howareu.com/> (дата звернення: 03.02.2025).
3. Центри життєстійкості URL: <https://decentralization.ua/news/18119> (дата звернення: 03.02.2025).

4. 17 000 сімейних лікарів пройшли навчання mhGAP, майже 10 000 із них вже надають безоплатні послуги з охорони ментального здоров'я URL: surl.li/uwyijy (дата звернення: 03.02.2025).

УДК 159.922.7

РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Луцак Ольга, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», 2 курс ПНУ імені Василя Стефаника;

Опанасюк Ірина, кандидат психологічних наук, викладач ПНУ імені Василя Стефаника

Постановка проблеми зумовлена необхідністю глибшого розуміння ролі ігрової діяльності в розвитку дітей молодшого дошкільного віку. Це дозволить розробити ефективніші методи навчання та виховання дітей у дитячих садках, а також сприятиме кращому засвоєнню соціальних, емоційних та пізнавальних навичок.

Молодший дошкільний вік, який охоплює період від 3 до 4 років, є особливо важливим етапом в житті дитини, коли вона активно досліджує навколишнє середовище і формує базові навички спілкування та пізнання. В цей період саме ігрова діяльність стає основним інструментом розвитку, оскільки дозволяє дітям не лише виражати свою творчу уяву, але й адаптуватися до вимог соціального середовища. Однак вплив ігор на психічний розвиток дітей часто недооцінюється, і ця проблема потребує детальнішого вивчення.

Мета повідомлення полягає у вивченні ролі ігрової діяльності в розвитку психічних процесів дітей молодшого дошкільного віку та визначенні її впливу на формування когнітивних, емоційних і соціальних навичок.

Ігрова діяльність є одним із провідних видів діяльності дітей дошкільного віку, зокрема молодшого дошкільного віку (3-4 роки), де дитина, вступаючи в гру, не тільки відтворює навколишній світ, але й наділяє його новими змістами, перетворює предмети і ситуації, надаючи їм нового сенсу відповідно до своїх уявлень і бажань. Згідно з психологами (Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін, Ж. Піаже), гра є головним видом діяльності дітей дошкільного віку, яка впливає на всі аспекти їхнього розвитку[3, с. 116-129]. Під час гри діти взаємодіють із навколишнім світом через символічні дії, уяву та творчість, що стимулює розвиток базових психічних процесів, таких як мислення, увага, пам'ять, мовлення та уява[4, с. 34-47]. Ігри, що включають логічні завдання, такі як складання пазлів або будівництво конструкцій з кубиків, сприяють формуванню логічного та просторового мислення. Завдяки таким іграм дитина навчається бачити причинно-наслідкові зв'язки між предметами та явищами, опановує здатність узагальнювати й порівнювати різні об'єкти, що є важливою частиною розвитку когнітивних навичок [2, с. 33-36].

Увага, як психічний процес, в дошкільному віці є мимовільною: дитина звертає увагу на яскраві або нові об'єкти в грі, але поступово ігрова діяльність допомагає їй свідомо керувати своєю увагою. Ігри з правилами, наприклад настільні ігри або рухливі ігри на кшталт хованок, допомагають дитині навчитися концентруватися на певних умовах гри. Це сприяє розвитку довільної уваги, коли дитина вчиться слідувати за правилами і контролювати свою діяльність.

Однак у процесі гри поступово розвивається і довільна пам'ять. Це відбувається під час ігор з правилами, де дитина має запам'ятати інструкції, послідовність дій або особливості ігрового середовища. Ігри на розвиток пам'яті, такі як настільні ігри, загадки або ребуси, допомагають дитині покращувати здатність запам'ятовувати інформацію, що сприяє загальному когнітивному розвитку. У сюжетно-рольових іграх діти часто програють певні соціальні ситуації, у яких вони вчаться використовувати нові слова та фрази, виявляти свої емоції та бажання через мовлення[1, с. 132-146].

ЗМІСТ

Частина 1. ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ	
Аладько Тетяна Психологічні чинники професійного вигорання медичних працівників під час війни	3
Бондар Альона Психологічні особливості переходу військовослужбовців від умов бойових дій до цивільного життя	6
Бондар Альона Особливості надання психологічної допомоги демобілізованим військовослужбовцям	8
Боярчук Мар'яна Прагнення до краси та привабливості у контексті психологічного супроводу	10
Василюк Марія Особливості емоційного розвитку дошкільників в умовах війни	12
Верстляр Ярослава Психологічні особливості управлінської діяльності менеджера	15
Горшковська Лілія Проблема об'єктивності в оцінці претендентів на посаду у процесі кадрового відбору	18
Гуцуляк Ангеліна Особливості сприймання казок дітьми старшого шкільного віку	19
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	23
Дем'янюк Любов Психологічні особливості стресостійкості особистості у період військового стану	26
Карпова Жанна Психологія роботи з сім'ями в складних життєвих обставинах	28
Катеринчук Дарія Теоретичні аспекти проблеми розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці	30
Ковальчук Олена Психологічні чинники депресії у підлітковому віці	32
Косяк Тетяна Ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей ігрові технології в регуляції емоційних станів дітей в умовах воєнного часу	35
Кравцова Світлана Психологічна корекція тривожно-депресивних станів дорослих середнього віку засобами емоційно-образної терапії	38
Кравчук Ірина Психологічні детермінанти агресії: ретроспективний аналіз	40
Любчик Олександра Роль державних та громадських ініціатив у підтримці ментального здоров'я ВПО після окупації	44
Луцак Ольга Роль ігрової діяльності в розвитку дітей молодшого дошкільного віку	47
Малафей Вікторія Когнітивно-поведінкова терапія як ефективний метод роботи з кризовими станами клієнтів	50
Малютіна Олександра Формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами казки	52
Мельник Людмила Роль психологічної підтримки у коригуванні впливу чинників,	54

що впливають на професійне самовизначення осіб юнацького віку	
Мельничук Оксана, Піонтковська Діана Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь	56
Оздемір Оксана Емоційний інтелект як складова професійного становлення студентів-філологів	59
Омелич Григорій Формування фінансової грамотності дітей дошкільного віку: педагогічні можливості дидактичної гри	62
Пантелеймонова Наталія, Широких Анастасія Особливості симптомів ПТСР та специфіка його діагностики у військовослужбовців	65
Пермінова Наталія Психологічні чинники управління персоналом в умовах воєнного стану	68
Помаранський Валентин Дослідження психологічної готовності до бойових дій у добровольців сил територіальної оборони Збройних сил України	71
Рабош Наталія Особливості педагогічних конфліктів : шляхи вирішення	74
Рожко Олена Розвиток літературних здібностей у підлітковому та юнацькому віці	77
Сабат Єлизавета Вплив соціальних мереж на комунікативну поведінку старшокурників	79
Сапронова Катерина Сімейні конфлікти як складова міжособистісної взаємодії подружніх пар	82
Супрунюк Олена Розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку арт-терапевтичними технологіями	84
Хома Людмила Стан медіаосвіти українського юнацтва у період війни	87
Яницька Ольга Фактори ризику ПТСР у військовослужбовців в умовах бойових дій, шляхи їх виявлення та запобігання	89
Яскевець Тетяна Теоретико-методологічні дослідження соціального інтелекту особистості	92
Частина 2. ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)	
Лазарчук Яна З Україною в серці	95
Власюк Вікторія Птах світла	96
Галюк Світлана Разом непереможні!	97
Дубич Ольга Хосмко та чарівний метелик	98
Жмура Світлана Як ведмідь допоміг зайчику який заблукав	99
Ковальчук Соломія Слідуй світлу в своєму серці	100
Левчук Андрій Лисичка та чарівна квітка	101
Максимчук Маргарита Дикий вогонь	101
Михасик Ольга Казка про білочку Марисю та її страх	102

Шелест Марія Казка про мишеня та велике бажання	103
Частина 3 МАТЕРІАЛИ КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ РОБІТ «ПОЯСНИ ДИТИНІ ПРО ГОЛОДОМОР»	
Правник Ярослав, Мельничук Софія, Кучер Максим, Демчук Анна Вони просто чекали нашої смерті	105
Галаган Крістіна Хліб, що став пам'яттю: Історія про Голодомор для дітей	107

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ

Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 10

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Підписано до друку 05.12.2024 р.

Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум.
друк. арк. 13,4. Наклад 300

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.